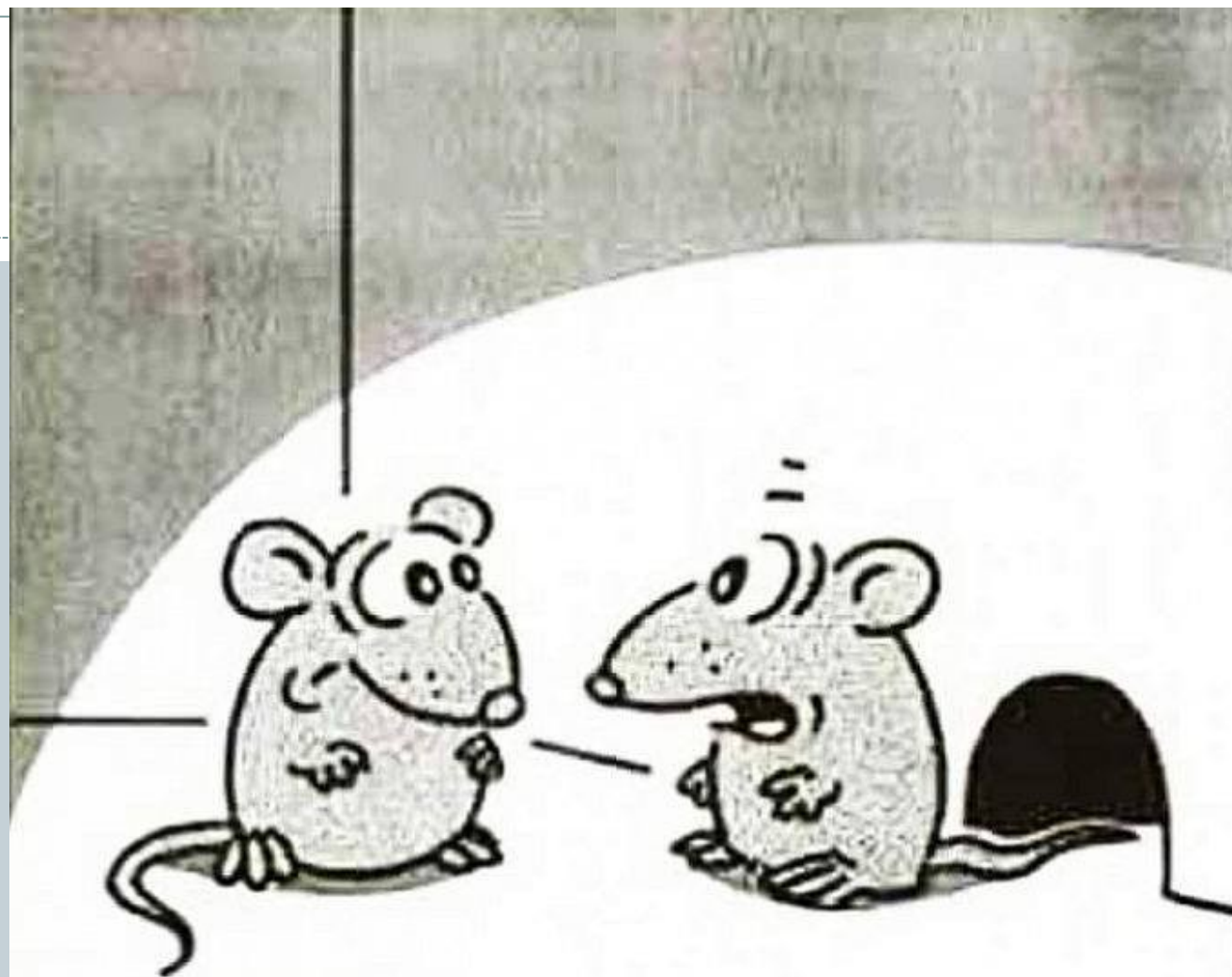

Teorie a metody sociální práce

Úvod – vymezení SP a historie

Budu volit kočky. Slibují že
nebudou chytat myši.

Místo sociální práce v sociální politice

Sociální politika

Sociální práce

Sociální ochrana – rodinná politika

Sociální služby - sociální péče

sociální záchranná síť – sociální dávky

Sociální práce – co to je?

- Společensko vědní disciplína i praktická činnost
- Snaží se odhalovat, vysvětlovat, zmírňovat a řešit sociální problémy (chudoba, zanedbávání dětí, delikvence mládeže, nezaměstnanost aj.)
- SPk pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění nebo ji získat zpět
- Pomáhají vytvářet příznivé společenské podmínky
- U klientů, kteří se již společensky uplatnit nemohou, podporuje SP co nejdůstojnější způsob života

Sociální pracovník – kdo to je?

SP pracuje s:

- s klienty, případně s jejich rodinami
- s přirozenými skupinami – např. skupiny mládeže na městském sídlišti
- s uměle vytvořenými skupinami – např. školní třídy, lidi v ústavech či ve vězení aj.
- s organizacemi, buď řídí činnost organizací poskytující sociální služby, nebo poskytuje supervizi
- s místními komunitami, tj. s lidmi žijícími na jednom místě

Teorie sociální práce

- Teorie usnadňují praxi, protože specifikují, co se má dělat, jak a proč.
- Teoretické zázemí je jedním ze zdrojů profesionální identity soc. pracovníků i jednou z podmínek jejich práce a vzájemné komunikace.
- Je nutné, aby praktik z nějaké teoretické představy vycházel, reflektoval možnosti teorie i meze těchto možností, pracovník je odpovědný za způsob, jakým intervenuje u každého klienta sociálních služeb. Má-li takto jednat, měl by mít jasno ve svých východiscích.

Metody sociální práce

postupy vázané:

- na cílový subjekt (práce s jednotlivcem, skupinou, rodinou, komunitou)
- na jeho aktuální situaci (sociální znevýhodnění na začátku života, předvídatelné a nepředvídatelné sociální události)
- na relevantní vztahový kontext (vrstevnická skupina, rodina, organizace)
- někdy i na systémové vazby (regionální, národní či nadnárodní politika)

Historický úvod

- Forma i rozsah SP – velmi rozmanité – poskytovaly různé subjekty
- Do 19 st. Poskytuje SP: rodina, sousedé, obce, církve
- Koncem 19.st. – modernizace, industrializace, stěhování = zásadní změny (průmyslová revoluce, zrušení poddanství, Ráábské reformy)
- Nutno budovat nové instituce pro problémové skupiny (azylové domy, špitály, sirotčince aj.)

Vzdělávání sociálních pracovníků a jejich profesionalizace

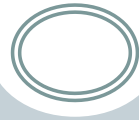
- S rozvojem sociální péče začala vzrůstat potřeba profesionálních sociálních pracovníků – Alice Masaryková
- **1918** – počátek institucionálního vzdělávání – první školy
- **1918 až 1939** působili soc. pracovníci v těchto oblastech: péče o rodiny a jednotlivce, chudinská péče, sociální a právní ochrana mládeže, ústavní péče, sociálně právní pomoc
- **Poválečné období 1948 – 50. léta:** welfare state, postupně pluralitní politický systém vystřídán sovětským
  - Zrušení vysokých škol v soc. oblasti, redukce soc. služeb
  - soc. zabezpečení zajišťuje stát
  - Mírné uvolnění režimu po smrti Stalina (1953)
- **60. léta:** kritika režimu, renesance sociální politiky, obnovení sociálního školství, první učebnice sociálního zabezpečení
  - 1965 * Československé sociologické společnosti
  - 1969 * Společnosti sociálních pracovníků

Vzdělávání sociálních pracovníků a jejich profesionalizace

- **70. a 80. léta:** období normalizace, rozhodující pravomoc má národní výbor
  - SP se rozšiřuje díky podnikům – péče o pracující
  - koncem 80. let schválen záměr hledat výzkumem řešení soc. otázek, jež se objeví po zastavení provozu velkých podniků – chyběli však VŠ pracovníci, schopni řešit otázku koncepčně – SP pomalu přechází na VŠ
- **po roce 1989:** prioritou je obnova vzdělání na VŠ úrovni
  - Reforma dosavadního vzdělání, rozvoj sociální práce
  - * Asociace vzdělavatelů v sociální práci (Minimální standardy vzdělávání v soc. práci
  - Objevování nových problémů, které musí SP řešit

Okruhy činnosti

- Sociálně-právní činnost
- Sociálně právní poradenství
- Sociální diagnostika
- Sociální intervence
- Supervize
- Sociální management
- Výzkum v sociální práci
- Vědecká činnost
- Vzdělávání

Úrovně sociální práce

- Mikropraxe = práce s jednotlivcem (poradenství)
- Mezopraxe = práce s rodinou či skupinou (do 10 až 12 lidí) – komunitou - terapeutickou
- Makropraxe = práce s komunitou – více než 12 osob, části měst, komunitní plánování, práce s vyloučenou lokalitou a podobně.

Centrální pojmy sociální práce

- Cíl sociální práce
- Sociální fungování
- Životní situace
- Paradigmata SP
- Aktivity sociální práce

Cíl sociální práce

- Různé pojetí s ohledem na společenský, kulturní i historický kontext
  - 1) „SP je to, co dělají sociální pracovníci“ (Hanvey, Philpot, 1996)
  - 2) SP je často to, co jiní – lékaři, zdravotní sestry, policie, nedělají
- Společným znakem je poskytování pomoci lidem v obtížných životních situacích.
- SP se zabývá (na rozdíl od ostatních oborů) interakcemi mezi člověkem a jeho sociálním prostředím – reflektuje obě stránky = komplexnější pojetí.

Cíl sociální práce – dle aktivit, běžných v SP

- Poskytovat nebo zprostředkovat služby, které mají pomoci zabezpečit identifikované potřeby
- Spoluúčast v multidisciplinárních týmech
- Zastupování a mediace
- Navrhování a realizace preventivních opatření
- Naplňování zákonem daných povinností
- Hodnocení stupně a povahy ohrožení, kterým je klient vystaven
- Navrhování, realizace a hodnocení ochranných plánů
- Avšak ani toto vymezení SP není úplné – jednak obecné, dále překryv s jinou profesí

- Americká národní asociace sociálních pracovníků
- Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomáhání jednotlivcům, skupinám nebo komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování a na tvorbu společenských podmínek příznivých pro tento cíl.

Cíl SP coby koncept „sociálního fungování“

- Cílem sociální práce je pomáhat *jednotlivcům a sociálním systémům* zlepšovat své **sociální fungování** a měnit sociální podmínky tak, aby chránily tyto jednotlivce a systémy před potížemi ve fungování. „*Sheafor*“
- Cílem sociální práce je podpora sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vyjádřena.
- Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí (sociální fungování) „*Navrátíl*“

Koncept sociálního fungování

- Barlettová – významná propagátorka **sociálního fungování** – interakce, které probíhají mezi požadavky prostředí a lidmi:

„Zvládání se týká lidského úsilí řešit situace, které mohou být vnímány jako sociální úkoly, životní situace nebo problémy života. Lidé prožívají tyto životní úkoly primárně jako tlaky ze svého sociálního prostředí. Odsud vycházejí dvě významnější myšlenky: na jedné straně lidské zvládání a na straně druhé požadavky prostředí.

Aby se tyto myšlenky mohly stát součástí jednoho celistvého konceptu, musí být propojeny stejnou dimenzí a tou je koncept sociální interakce (sociálního fungování).“

Sociální fungování - Barlettová

Jádrem konceptu je představa, že lidé a prostředí jsou v permanentní interakci, přičemž prostředí klade na člověka určité požadavky a člověk je nucen na ně reagovat.

- Mezi požadavky prostředí a člověkem musí být navozena určitá rovnováha – když není – role sociální práce.
- Přičemž není důležité, zda je nedostatek na straně klienta, či zda jde o problém na straně sociálního prostředí, které vytváří nezvládnutelné požadavky.
- Příklad – požadavkem ekonomiky je maximální zaměstnanost, požadavkem občana je minimalizovat zaměstnání a maximalizovat volný čas

Životní situace – sociální události

- Osudy klientů jsou často velmi specifické
- Sociální prostředí se mění a je také v každé situaci různé
- = nutnost individuálního přístupu – **reflexe životní situace klienta**
- Cesta k volbě takových cílů a metod práce, které mohou:
  - Přispět ke změně životní situace
  - Posílit jeho schopnost zvládat požadavky prostředí
  - Obnovit či udržet jeho sociální fungování

Nemůžete nikoho nic naučit. Můžete mu nanejvýš pomoci, aby to sám v sobě našel.

~ Galileo Galilei

Paradigmata sociální práce

- Paradigma = předpoklad, pojetí
- Ve 20.st vykrystalizovaly 3 odlišné přístupy – „malá paradigmata“ (Payne, 1997)
- Odlišují se svými filozofickými východisky i praktickými důsledky
- Jedná se o reaktivní paradigmata:
  - Terapeutické paradigma (terapeutická pomoc)
  - Reformní paradigma (reforma společenského prostředí)
  - Poradenské paradigma (sociálně právní pomoc)

Proaktivní :

- Vzdělávací
- Rozvoj a podpora funkční společnosti

Paradigmata a jejich dopad pro sociální fungování a životní situace klientů – viz dále

1) Terapeutické paradigma

- hl. faktor soc. fungování – duševní zdraví a pohoda člověka
- SP je chápána jako pomoc prováděná zejména formou psychoterapie (individuální, skupinové)
- Cíl SP je spatřován ve snaze pomoci zabezpečit lidem psychickou a následně i sociální pohodu
- Předpokládáme, že sociální problémy jsou dány životní zkušeností člověka a tuto zkušenost můžeme terapeuticky měnit

1) Terapeutické paradigma

- Prostředkem k obnově duševního zdraví nebo vnitřní rovnováhy osobnosti je **podpora rozvoje osobnosti klienta** – „problém“ je na straně klienta
- Důraz je kladen na komunikaci a vztah
- Předpoklad – vzájemná interakce je tvůrčí proces, který ovlivňuje všechny zúčastněné strany
- Při SP se tedy nemění pouze klient, ale také SPk – tento proces vzájemného ovlivňování je chápán jako žádoucí a obohacující
- Profesionální výbava SP – psychologické znalosti a terapeutický výcvik

2) Reformní paradigma

- Vize společenské rovnosti v různých dimenzích společenského života (s ohledem na společenské třídy, gender, věkové skupiny) **X** existence elit, které kumulují společenskou moc ve svůj prospěch – vznik nadřazenosti
- Představa, že podpora spolupráce a solidarity v rámci určité společenské skupiny pomohou utlačeným získat vliv na vlastní životy
- SP se proto zaměřuje na zmocňování (empowerment) klientů sociálních služeb, aby se mohli podílet na společenském životě

2) Reformní paradigma

- Cílem SP je budovat společnost na rovnostářských principech, neboť za nerovných společenských podmínek nelze dosáhnout osobního ani sociálního rozvoje – je třeba společenská změna
- V rámci „životní situace klienta“ je třeba reflektovat, jak jsou jeho osobní problémy zakořeněny v omezených možnostech znevýhodněné skupiny, které je členem – důvodem problému klienta není klient sám, ale jeho okolí (nerovné podmínky)
- Vzdělanostní výbava SP – politologie, sociologie
- I nástup socialismu a fašismu bylo pojetí reformního paradigmatu, které přerostlo v totalitu – vytvoření nové sociální nespravedlnosti

3) Poradenské paradigma

- Sociální fungování závisí na **schopnosti zvládat problémy a na přístupu k odpovídajícím informacím a službám**
- Sociální práce = jeden z aspektů systému sociálních služeb
- Je třeba vycházet vstříc individuálním potřebám a současně zlepšovat systém nabízených soc. služeb
- Toto paradigma pracuje s předpokladem, že jsme všichni uvědomělí občané a chápeme práva a povinnosti

3) Poradenské paradigma

- Životní situace = **neuspokojené potřeby**, individuální omezení, jež klientovi brání využít existující možnosti uspokojení těchto potřeb a **nedostatečná schopnost** institucí na potřeby klienta reagovat - problém je na **straně klienta** (nemádostatek informací), ale i na **straně prostředí**, protože na potřeby klienta nedostatečně reaguje.

3) Poradenské paradigma

- Potřeba klientům poskytovat především informace, kvalifikované poradenství, zpřístupňovat zdroje a další pomoc
- Snaha o změnu společnosti, aby lépe odpovídala potřebám klientů

Aktivity sociální práce

- SP usiluje o zlepšení sociálního fungování – používá 3 různé aktivity:
- Zaměřené na problém
- Podporující rozvoj potenciálu klienta
- Preventivního charakteru

1) Aktivity zaměřené na problém

- Tyto aktivity zaměřené na odstranění problému mohou probíhat na úrovni **kurativní** či **rehabilitační**
- **Kurativní** = přímá snaha o odstranění faktoru, který problém způsobil. Pokud jej nelze zcela odstranit, snaha alespoň o minimalizaci rizik
- **Rehabilitační** = pomoc, která usnadní klientovu adaptaci v nové situaci

2) Aktivity podporující rozvoj klienta

- Jedná se o **rozvojové** nebo vzdělávací **aktivity**
- **Rozvojové aktivity** = namířeny na individuální nebo skupinové schopnosti vstupovat do soc. interakcí
- **Vzdělávací aktivity** = snaha o zajištění veřejné informovanosti o specificích určitého problému a jeho řešení.
- Př. Přednášky o možnostech služeb rodinného poradenství

3) Aktivity preventivního charakteru

- Zaměřeny na včasné objevení, kontrolu a eliminaci faktorů, které mohou potencionálně narušovat **sociální fungování**
- Charakter **individuální** (předmanželské poradny – naučit zvládat případné problémy), **skupinové** či **komunitní** práce s klientem – např. „Centrum prevence kriminality“ – usiluje o snížení kriminality tím, že propojuje činnost jiných org., využití eko. Zdrojů, předávání info.

Etické zásady

- Demokratické principy
- Respekt jedinečnosti klienta
- Využití svých znalostí a dovedností k rozvoji klienta
- Dává přednost profesionální odpovědnosti před svým soukromým životem

Etika – způsoby pomoci - motivace k profesi

- Pomoc
- Ochrana
- Záchrana
- Podpora
- Spása
- Doprovázení

Role sociálního pracovníka

- Rodič
- Dítě
- Dospělý
- Občan
- Dítě svých rodičů
- Partner
- Zaměstnanec – svéprávný a ne-svéprávný
- Pomáhající, ochraňující, zachraňující, spasitel

Kontrola vs. podpora

- **Lifeworld – Jürgen Habermas**

- Státní struktury mají schopnost zničit přirozené prvky sociální pomoci, které stojí na sousedské pomoci, sociálních sítích jednotlivců a podobně. Lifeworld je v protikladu k oblasti kontrolované státem (statorganised).
- Hledání vzájemného konsensu je postaveno na komunikační akci, která posiluje sociální integraci.
  - 1. Dohoda vytvořená na argumentaci
  - 2. Všichni účastníci jsou podporováni pro aktivní účast
  - 3. Všechny návrhy jsou prodiskutované
  - 4. Všichni mohou vyjádřit své postoje.

Kontrola vs. podpora

- **Pomoc není zboží – Gert van Der Laan**
- Vnější tlaky na efektivitu (stát, manažerismus) vs. strach ze zneužití moci vůči klientovi (občanská hnutí).
- Emancipace klientů je možná pouze v rámci společnosti, proto nelze rezignovat na ukázněvání.
- Pomoc a kontrola jsou nedílnou součástí sociální práce.
- Cílem sociální práce je rozvoj klienta v jeho vnitřním světě, aby potřeboval jen nutno pomoc. Emancipace klienta je možná jen v rámci společnosti, která má na svém pozadí modely a systémy ukázněvání.

Kontrola vs. podpora

- **Umění pomáhat – Ivan Úlehla**
- Pro Úlehlu je dilema sociální pomoci a kontroly, záležitostí dynamické změny, která je svým způsobem kontinuální. Toto dilema je ovlivňováno třemi okruhy:
- Klientovy způsoby
- Pracovníkova odbornost
- Normy společnosti

podpora	kontrola
---------	----------

podpora	kontrola
---------	----------

podpora	kontrola
---------	----------

Kontrola vs. podpora

- **Sociální pomoc, sociální kontrola a rozvoj zdraví v partnerských vztazích – Kieran T. Sullivan and col.**
- Tento autor se svým týmem se zabýval sociální pomocí a sociální kontrolu u osob dlouhodobě nemocných v souvislosti s jejich partnerskými vztahy.
- V tomto kontextu rozlišují pozitivní a negativní sociální kontrolu.
- Negativní sociální kontrola je nám všem nějak jasná – kontrolujeme dodržování léčebného režimu všemi dostupnými nástroji – laboratoř, magnetická rezonance – jen v souvislosti s pacientem jako jednotlivcem.
- Pozitivní sociální kontrola – je využití partnera pro motivaci k léčbě. Zapojení partnera do systému pomoci se nám jeví spíše jako podpora. Motivující a motivovaný partner pro léčbu je kontrolním mechanismem.

Kontrola vs. podpora

Problém nebo řešení – Dalet

Dalet je česká společnost zabývající se **koučováním, terapii, supervizi a vzděláváním.**

Řešení je jedno, kde problém vznikl. Zaměření na zdroje pomáhající ke změně.

Klientova situace z hlediska času	Zaměření na problém	Zaměření na řešení
Minulost	Minulá selhání	Minulé úspěchy
Současnost	Přítomné nedostatky	Přítomné zdroje
Budoucnost	Budoucí omezení	Budoucí možnosti

Pacient vs. klient

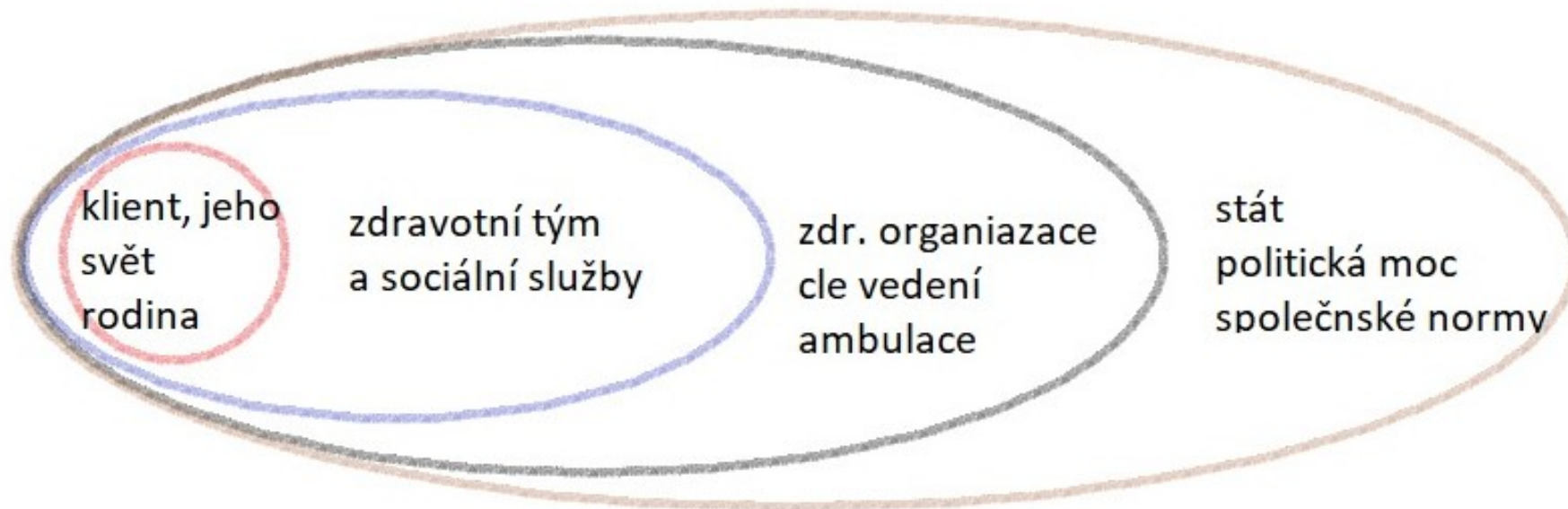

- Maximální míra kontroly
- Pacient = diagnóza evidence base medicine (na důkazech založené medicíně). Léčíme diagnózu.
- Pojem pacient používáme i u zdravých lidí – těhotné ženy, LDN – kde selhaly soc. služby, nedostatečnost rodiny...
- Lingvisticky – odborný jazyk – známka moci
- Architektura – sterilní neosobní prostředí,
- Sociální pozadí – sociální pracovníci, pracovníci lidskoprávních organizací, zástupci ombudsmana, občané minoritního etnika a podobně.
- Pacientské pozadí – jsme v roli pasivního příjemce pomoci, jdu do opravy, personál dělá maximum věcí za nás

Návrat

- Freud, Adler, Frankl
- Návrat k celkovým systémům
- *„Patrně neexistuje choroba, která by svým smyslem nezapadala do příběhu člověka“ – stejně i tak sociální sítě*

Anarchie – demokracie - totalita

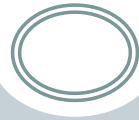
- Pro výkon sociální práce – obrana práv:
  - Klienta
  - Pracovníka
  - Společnosti
- Problém povinností:
  - Klienta
  - Pracovníka
  - Společnosti
- Demokratizace sociální práce – vyvážení práv a povinností. Akcentace práv končí jako anarchie, akcentace povinností končí jako totalita a kontrola.

Nosné dilema SP

- Podporovat / kontrolovat
- Kontrola :
  - Příjemce podpory
  - Funkční části společnosti – OSVČ, zaměstnavatelé
  - Kontrola pomáhajících
- Podpora:
  - Znevýhodněných
  - Pracujících a společensky fungujících podle zaběhlé normy

Dilemata

- Klient – uživatel
- Kvalita – kvantita života
- Formalizace (patriarchální) – deformalizace (svoboda výkonu s.p.)
- Množství klientů – kvantita - kvalita

Fáze soc. práce

- Sběr informací
- Třídění informací
- Sociální diagnóza
- Provedení potřebných zásahů

Psychodynamické – terapeutické paradigma

- Psychoanalýza
  - Nevědomé udělat vědomým
  - Uzavřít dosud neuzavřená stádia
  - Posílit schopnost vyrovnat se s požadavky společnosti
- Obranné mechanismy:
  - Vytěsnění, potlačení, projekce, přesunutí, racionalizace

Humanistické – Frankl, Maslow

- Člověk je jedinečná svobodná bytost
- Vnímat člověka v celostním přístupu
- Důraz kladen na přítomnost

Transakční analýza - Hry

- ***Každá hra se rozvíjí ve čtyřech fázích:***
- začíná fintou neboli léčkou, která polapí druhého na nějakou slabost, poté následuje
- přepnutí, když "vybalíme karty" a odhalíme, oč nám vlastně jde,
- na což reagujeme zmatkem,
- po němž inkasujeme výhru (která může mít obsah pocitů nadřazenosti, převahy, pýchy nebo zmaru, méněcennosti, beznaděje - podle toho, jakou hru hrajeme).

- Jsme-li hráčem "Hry s ohněm", zahajujeme flirtem, v němž intuitivně útočíme na to, co je slabostí naší vyhlédnuté oběti (buď jí říkáme, jak je neodolatelně krásná, nebo že takový člověk nemůže zůstat ani chvíli sám, nebo že my sami se cítíme opuštěni a nedoceněni), pak stále více naznačujeme, jak bychom s ní byli rádi o samotě, a tím v oběti vyvoláme zmatek, na nějž reaguje buď souhlasem, nebo odmítnutím, což je spojeno buď s pocity radosti, nebo viny (Smékal).

Ro -Do -Dí

- Dva dospělí – věcná komunikace se snahou k nalezení řešení
- Rodič vůči dítěti, dítě vůči rodiči – jeden komanduje, druhý akceptuje
- Dva rodičové – všechno je dnes špatné, to dříve nebývalo
- Dvě děti – emoce, neochota ustoupit, hledání viníků
- Jeden se chová jako dospělý a komunikuje vůči dospělému, druhý se chová jako rodič – musíme to vyřešit, pojď si sednout a najít řešení / to je všechno tvoje vina, jsi neschopný....
- Jeden se chová jako dospělý a komunikuje vůči dospělému, druhý se chová jako dítě – mohl bys to dělat jinak? Tohle mi vadí /když se ti to nelíbí, nemusím doma dělat vůbec nic, jsem neschopný, na nic už nesáhnu...
- Já jsem OK, Ty jsi OK

Orientace na ~~výsledek~~ řešení

řešení je jedno, kde problém vznikl

$$1 \times 5 = 6$$

$$2 \times 5 = 10$$

$$3 \times 5 = 15$$

$$4 \times 5 = 20$$

Řešení - Dalet

- Umím
- Dělán rád
- Charakterizuje mne to
- Můj sen, znaky snu, výjimky, co mohu udělat teď, jak poznám, že se věci mění

Pojetí SP	„administrativní“	„profesionální“	„filantropické“
Představy o roli sociálního pracovníka			
ideál role	úředník	specialista	člověk
úkol SP	daným způsobem vyřizovat žádosti, volit z daných variant opatření	koncipovat, realizovat a vyhodnocovat dlouhodobě pojatou intervenci	poskytnout potřebnému to, co právě potřebuje
předmět působení SP	dílčí, zákonem určená a předpisy upřesněná agenda	unikátní a komplexní životní situace konkrétního klienta	akutní biologické, praktické, emoční, duchovní potřeby určitého klienta
v čem má být SP autonomní	ve výkladu norem a v poskytování poradenství nad rámec agendy podle vlastního úsudku	v plném rozsahu úkolu	v empatickém poznávání potřeb a v prožívání vztahu s klientem
kvalifikace, předpoklady výkonu SP	SŠ, někdy VOŠ, loajalita, zvládnání agendy, daných procedur a obtížného kontaktu	VOŠ, lépe VŠ v oboru SP, respekt, schopnost posoudit ŽS, koncipovat a realizovat přiměřenou intervenci	vůle využít jakoukoli kvalifikaci při realizace altruistických hodnot, altruismus, schopnost navázat vztah
supervize	neočekává se, důraz na instrukce a dohled	očekává se „peer supervize“	vzdělávací a manažerská supervize je důležitější než formální kvalifikace
další vzdělání	v zákoně předepsaném rozsahu	odborná specializace a samostudium	kultivace dílčích psycho-sociálních dovedností

Kritická sociální práce – snaha o vyvážení práv a povinností

- Jan Fook
- Nástroj pro analýzu informací
- Jedním z cílů je odstranění sociální nespravedlnosti bez vytvoření nové sociální nespravedlnosti – příkladem jsou dopady fašismu a komunismu – jedna nespravedlnost vytvořila novou nespravedlnost

Proces dekonstrukce

1. Jaké je hlavní téma- témata?
2. Kdo jsou hlavní účastníci – jednotlivec, skupina, komunita?
3. Z jaké pohledu prezentují, co chybí?
4. Rozdílnost pohledu jednotlivých účastníků
5. Jaké mají znalosti a zkušenosti? (teorie, systémy, paradigmatata, kulturu, pohlaví, mocenské hry)
6. Jaký používají jazyk, rozumění pojmům
7. Mezery, předsudky v popisu, co se očekává že získanou.

rekonstrukce

- Pojmenování skrytých a nových částí, nám umožňuje novou konstrukci.
- Využit nových pojmenování, frází,
- Tvorba nových kategorií
- Nové praktické modely
- Vytváření nové struktury nebo procesů, kultury nebo klimatu diskurzu rozvoje a akceptace

Analýza našeho myšlení a práce – analýza příběhu

- Co je důležité v popisu příběhu pro mě? Jaké pojmy, fráze často používám? Je zde ně co jasně binárního?
- Kdo jsou účastni v příběhu (jednotlivci, skupiny, minority) jak sebe vnímám ve vztahu k nim?
- Jaké pohledy jsou zastoupeny, které chybí, jaký je můj pohled?
- Jak příběh interpretuji, jak působí má interpretace na příběh?
- Jaký jiný pohled můžu mít na situaci, jaký jiný pohled jsem udělal?
- Jaké znalosti používám, jak je užívám v praxi
- Jakým rolím napomáhám, jaké jsou mé postoje k moci?

Enviromentální teorie

- Ekologická teorie sociální práce se inspiruje modelem ekologie – existence jednotlivce je ovlivňována jeho okolím a naopak
- *Mikrosystém* – vliv různých aspektů vnitřního prostředí daného jedince, jeho **inteligence**, **osobnost** apod.
- *Mezosystém* – zahrnuje vliv nejbližšího okolí jedince, malé sociální skupiny, jichž je členem (rodinu, nejbližší přátelé a další).
- *Makrosystém* – obsahuje celou společnost a je tvořen různými kulturními zvyky, tradicemi, jazykem či politickou koncepcí.
- *Exosystém* – zahrnuje vztahy jednotlivých mezosystémů, jedná se o širší okolí jedince, které je zprvu zprostředkováno aktivitou matky, později vlastní interakcí jedince s cizími mezosystémy, s nimiž přijde do přímého styku.
- *Chronosystém* – určuje časovou složku. Ani makrosystém není stabilní, mění se v čase, a to dokonce i v průběhu lidského života. Proto je nutné zohlednit časové období, v němž dotyčný žije (velké světové události dané doby, historická specifika).

- nelze pochopit složitost lidského jednání v lineárních, atomizovaných a mechanických podmínkách. Široký pohled nabízí komplexnější rámec. Celky jsou složeny z dílů a ty jsou mezi sebou propojeny a ovlivňují se.
- Systém má svou energii na udržení rovnováhy – vlastní systémy sebezáchovy.
- Adaptivita systému – systémy mají mechanismy k zachování integrity, umožňují jim zvládnout a přizpůsobit se měnícím se okolnostem.

Metody ekologické teorie

- Každý člověk v každém čase zaujímá nějakou roli. Může dojít ke konfliktu těchto rolí, např. vícegenerační soužití, kde se role rodiče a dítěte mísí v jednom malém prostředí.
- Problém prostředí (fyzické, ekonomické, sociální).
- Problém duševního zdraví.
- Problém tělesného zdraví.

Reformní paradigma a reformní teorie SP

- Teorie sociální práce akcentující rovnoprávnost
- Vychází z Marxe, Foucaulta
- Boj proti jakékoliv formě útlaku
- Pracují především s právy a podporou utlačovaných
- Ve svém důsledku mohou vést k anarchii nebo útlaku majority
- Zkušenost s pozitivní diskriminací – zvýhodnění minority, má za následek novou diskriminaci – příklad černošských lékařů
- Nástrojem je revoluce, ale „revoluce“ pojídá své děti,

Soc. práce s jednotlivcem – poradenské paradigma

- Posouzení životní situace: příprava na setkání, setkání, reflexe, provedení zásahu
- Proces: cíl spolupráce, plán intervence (využití nejbližší komunity), realizace plánu, hodnocení výsledku

s.p. se skupinou

- Dyáda
- Malá skupina do 40 členů
- Velká skupina

Příklady skupin:

- - hospitalizovaní pacienti
- - matky na mateřské dovolené
- - rodiče dětí s podobnou diagnózou
- - komunitní centra seniorů

Pravidla ve skupině

- Mlčenlivost
- STOP
- Otevřenost a upřímnost
- Odpovědnost k sobě a druhým

- Sociální dotazník – mapování sil ve skupině

Práce s rodinou

- Rodina
- Domov
- SPOD
- Vyvážení:
  - Potřeby dětí
  - Práva rodičů a jejich potřeby
  - Potřeby společnosti – maximalizace obchodu a tržeb – přímý rozpor s potřebami dětí

Komunitní práce

- **1. Zjišťování a analýza potřeb.** Sociální potřeba je v každé komunitě jiná, ale metody pro zjišťování potřeb komunity, a často i jedince, jsou velmi podobné. Ke zjišťování nejen sociálních potřeb se používá metoda SWOT analýza (soustřeďuje se na silné stránky, slabé stránky, na přednosti a na hrozby v komunitě, případně na širší vazby a souvislosti). Je vhodné udělat komparaci několika analytických metod.
- **2. Plánování.** V procesu plánování vycházíme z cíle, dále v závislosti na cíli volíme prostředky vedoucí ke změně, odhad časové náročnosti, finanční, personální náročnost a vhodnou metodu implementace (realizace) – cíle SMART.
- **3. Realizace plánu.** Zde jde o komunikaci jak uvnitř týmu, tak i navenek, o krátkodobé i střednědobé plánování aktivita o průběh vyhodnocování aktivit.
- **4. Evaluace (vyhodnocení).** Jedná se o proces shrnující hodnocení různých zájmových skupin v rámci komunity. Často se na vyhodnocení zapomíná, ale bez dobrého vyhodnocení lze těžko pokračovat dále. Při hodnocení můžeme využít metody dotazníků, revize záznamů organizace, návštěvy na místě a pozorování.

Komunitní plán - makro rámec SP

- Povinnosti – kdo, co
- Komunitní plánování je metoda, která umožňuje zpracovat materiály rozvoje pro různé oblasti života na úrovni obce i kraje a která výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie. Základem komunitního plánování a vyjednávání o budoucí podobě služeb je spolupráce *zadavatelů* (obcí) s *uživateli* (klienti) a *poskytovateli* (jednotlivé organizace) sociálních služeb.
- Cílem komunitního plánování sociálních služeb je zajistit dostupnost kvalitních sociálních služeb, které vycházejí ze zjištěných potřeb uživatelů a specifik místní komunity, posilovat sociální soudržnost komunity, podporovat sociální začleňování jednotlivců i skupin.

Proces

- fáze popisná – Zahrnuje popis charakteristiky lokality a současný způsob poskytování sociálních služeb, které jsou aktuálně k dispozici v dané lokalitě.
- fáze analytická – Jde o analýzu získaných dat.
- fáze – Příprava akčního plánu k dosažení rozvoje místních služeb.

Hořet a neshořet – mikro a mezo rámeček SP

- Supervize
- Intervize
- Kontrola

- Klient, pacient, kolega